НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ З ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВЕРИФІКАЦІЇ СВІДЧЕНЬ В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ - ВАЖЛИВІ НАПРЯМИ ПІДГОТОВКИ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЮРИСТА В УКРАЇНІ[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.3.2018.04[1] Check for updates

Анотація. Чи достатньо навчальні програми з психології готують майбутніх юристів до встановлення достовірності повідомленої їм інформації? Проаналізувавши програми й посібники, якими користуються під час професійної підготовки правознавців, О. А. Назаров доходить висновку, що питання детекції прихованої інформації в них висвітлено недостатньо, а студентам бракує емоційної стійкості й навичок застосовувати теоретичні знання в напружених практичних ситуаціях. Мета статті полягає в обґрунтуванні зв'язку між запровадженням у закладах вищої освіти дисциплін з інструментальної та неінструментальної детекції прихованої інформації та успішністю діяльності й особистісним розвитком майбутніх юристів, які завдяки цьому підвищують соціальну адаптивність. Автор спирається на перелік професійно важливих якостей правознавця (комунікабельність, гнучкість поведінки, емоційна стійкість, професійний такт, уміння колегіально аналізувати проблеми) і на концепції інноваційного навчання (Н. В. Гороховатська, О. В. Полуніна, Л. А. Іванова). Описано досвід Київського інституту інтелектуальної власності та права НУ «Одеська юридична академія», де з 2018 року для студентів 2–4 курсів і магістрів спеціальності 081 «Право» вперше в Україні запроваджено п'ять дисциплін: «Поліграфологічні та неінструментальні основи перевірки показів людини», «Основи психологічної верифікації свідчень в юридичній діяльності», «Базові психологічні методи детекції прихованої інформації», «Поліграф і психофізіологічна діагностика особистості», «Сучасні методи оцінки достовірності повідомленої інформації»; ними охоплено понад 170 студентів. Сформульовано мету й очікувані результати навчання, міждисциплінарну основу курсів (психофізіологія, загальна психологія, психологія спілкування, основи психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа) і послідовність засвоєння кожної теми: лекція в режимі діалогу, семінар, дискусія з рольовими іграми, тренінг, самостійна робота. Автор наполягає, що такі програми мають обов'язково містити практичні й індивідуальні заняття, які в інституті проводять у навчальному комплексі для психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа. Досвід може бути використаний закладами вищої освіти під час оновлення освітніх програм для юристів.

Ключові слова: психологічна верифікація свідчень, детекція прихованої інформації, поліграф, підготовка юристів, професійно важливі якості, інноваційне навчання, навчальні дисципліни, рольові ігри, оцінювання достовірності інформації, Київський інститут інтелектуальної власності та права.

Academic Courses on Psychological Verification of Testimony in Legal Practice as Key Areas of Training and Personal Development of Lawyers in Ukraine

Nazarov O. A.

Abstract. Lawyers routinely have to judge whether information received from clients, witnesses or parties is truthful, yet psychology curricula for law students pay little attention to the detec-

tion of concealed information. Reviewing current syllabi and textbooks, Nazarov O. A. finds that students struggle to apply theoretical knowledge in emotionally charged situations and lack modern tools for assessing the credibility of statements. The paper argues that courses on instrumental and non-instrumental detection of concealed information support both the professional effectiveness and the personal development of future lawyers by strengthening their social adaptability and their ability to verify statements. The argument rests on the profile of professionally important qualities of a lawyer and on the concept of innovative learning in higher education. As a case study, the author describes the Kyiv Institute of Intellectual Property and Law of the National University 'Odesa Law Academy', where in 2018 five such courses were introduced, for the first time in Ukraine according to the author, for second- to fourth-year undergraduates and master's students in Law (specialty 081); more than 170 students have enrolled. The paper sets out the courses' aims, learning outcomes and interdisciplinary basis (psychophysiology, general psychology, psychology of communication, fundamentals of polygraph examination) and a sequence for mastering each topic: dialogue lecture, seminar, problem-based discussion with role play, training, and independent work. The author concludes that such courses must include practical and individual sessions, which at the institute are held in a dedicated polygraph training laboratory linked to a classroom by video. The experience may inform curriculum design in Ukrainian law schools.

Keywords: psychological verification of testimony, detection of concealed information, polygraph, legal education, professionally important qualities, innovative learning, curriculum, role play, credibility assessment, Ukraine.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 26.11.2018; у номері — 31.12.2018; DOI:* ***10.53672/ej.3.2018.04***[1].

Повний текст

Текст статті.

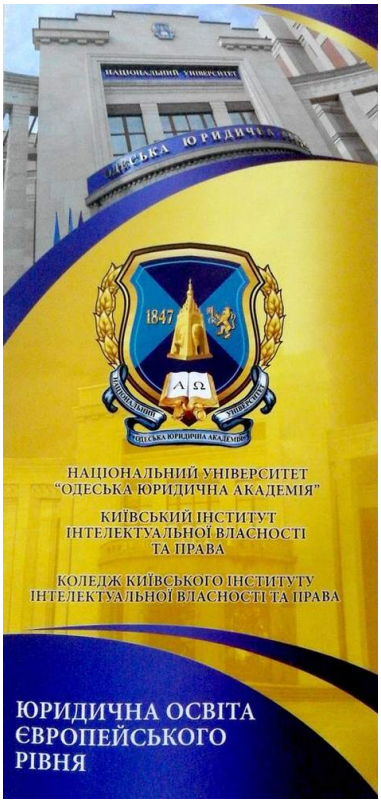

Одним з головних завдань вищої школи є підготовка і формування спеціалістів правознавців нового типу, здатних оволодіти в процесі навчання знаннями, перетворюючи їх в професійний практичний результат та особисту майстерність. Компетентним, класифікованим юрист стає в процесі виховання і формування професійно-важливих якостей, дотримання при роботі з клієнтами, громадянами морально-етичних норм, які вироблені психологічною практикою. **Серед найбільш важливих професійних якостей правознавця виділяють:**

1. Комунікабельність, контактність.

2. Динамічність і гнучкість поведінки.

3. Емоційна стійкість, стриманість і терпимість.

4. Високий рівень загальної культури поведінки.

5. Професійний такт, делікатність.

6. Вміння колегіально аналізувати проблеми.

Успішність діяльності і особистісного розвитку майбутніх юристів забезпечують їх соціальна адаптивність, здатність до встановлення достовірності інформації, яка їм повідомляється.

Вивчення навчальних програм і навчальних посібників з психології, які використовуються в процесі професійної підготовки юристів, показує, що в них питання детекції прихованої інформації розглядаються недостатньо. Більшість студентів зазнають труднощів при використанні отриманих теоретичних знань на практиці, особливо в емоційних ситуаціях, які часто приводять до стресів.

Причиною такої ситуації, на наш погляд є недостатня емоційна стійкість та не володіння сучасними можливостями встановлення правдивості свідчень в практичних ситуаціях у майбутніх спеціалістів.

Досягнення цієї мети можливе завдяки впровадженню сучасних знань та інноваційних методів навчання у ВНЗ. Інноваційне навчання - це процес і результат такої навчальної діяльності, яка стимулює активний відгук на поставлені проблемні завдання або проблемні ситуації [за визначенням Гороховатської Н.В.]. Процес пізнання відрізняється зацікавленням в набутті знань, а досягнення позитивного емоційного фону веде до створення позитивної мотивації вчення, що полягає в самому змісті матеріалу, який вивчається. Такий тип освітнього процесу пов'язаний з творчим пошуком на основі досвіду викладача, що є і його відповідним збагаченням [Полуніна О.В. До проблеми психологічного забезпечення інноваційного навчання у ВНЗ// Практична психологія та соціальна робота. -К. -2003. -№2-3.-с.133-134].

Всі ці ідеї, на рівні з іншими, лежать в основі теоретичної і практичної підготовки майбутніх правознавців. Ми пропонуємо поряд з звичайними «класичними» юридичними дисциплінами більш глибоко вивчати дисципліни з інструментальної та не інструментальної детекції прихованої інформації, у тому числі за вибором студента.

В Київському інституті інтелектуальної власності та права Національного університету "Одеська юридична психологія" вперше в Україні запачатковано з 2018 року в учбовий процес 2-4 курсів та магістрів за напрямом підготовки 081 "Право" 5 навчальних дисциплін з детекції брехні, встановлення достовірності повідомляємої інформації в юридичній діяльності з урахуванням міжнародних стандартів та тенденцій в данній сфері знань.

А саме:

- Поліграфологічні та не інструментальні основи перевірки показів людини.

- Основи психологічної верифікації свідчень в юридичній діяльності.

- Базові психологічні методи детекції прихованої інформації.

- Поліграф і психофізіологічна діагностика особистості.

- Сучасні методи оцінки достовірності повідомленої інформації.

Навчальними дисциплінами охоплено більше 170 студентів, майбутніх правознавців, у тому числі працівників кримінальної юстиції, судової та управлінської сфери професійної діяльності.

Викладання дисциплін має науково-практичне спрямування для формування у студентів правосвідомості та високої правової і психологічної культури, знання закономірностей особистості та її діяльності у сфері правових відносин та можливостей інструментального встановлення фактів прихованої інформації.

Метою вивчення дисципліни є: сформувати у студентів усвідомлення необхідності знання як інструментальної так і неінструментальної детекції прихованої інформації як галузі психолого-юридичної науки, та навчальних дисциплін, які вивчають психологію мотивації, потреб та цінностей людини, психофізіологію її пам'яті, сприйняття, уваги та теоретико-методологічні основи встановлення достовірності повідомляємої інформації в юридичній практиці як цілісність, в якій органічно поєднується психологічне та юридичне і виділяються юридична й психологічна підсистеми, що перебувають у динаміці, розвитку та нерозривному зв'язку.

Вказані дисципліни вивчають особливості спілкування та взаємодії правознавця з громадянами, як відносяться, як впливають, та приховують люди інформацію в юридичній діяльності; вивчає вплив соціальних умов на поведінку людей.

З давніх часів потреби суспільного життя спонукали людину відрізняти і враховувати особливості психічного складу співрозмовників та намагання ними приховувати важливу для справи інформацію.

Студенти повинні навчитися:

1) розуміти, як оточуючі здатні приховувати інформацію, чого вони чекають від нас, на що вони здатні;

2) вміти орієнтуватися в індивідуальних властивостях особистості, мотивах поведінки, особливо в юридично значущих ситуаціях. Не маючи таких орієнтирів в складних процесах міжособистісного спілкування, людина нерідко йде всліпу, робить помилки, допускаючи нетактовність.

3) не менш важливо зрозуміти і можливості інструментальної детекції прихованої інформації шляхом застосування поліграфа, вміти психологічно достовірно охарактеризувати себе як особистість.

4) навчитися вносити корективи в спілкування та виявляти ознаки неправдивої інформації, проявляти емпатію.

Психіку і поведінку людини неможливо зрозуміти без знання її природної та соціальної суті. Тому вивчення дисциплін базується на основі знань з "Психофізіології", "Загальної психології", «Основи з психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа», «Психології спілкування». Знання вказаних дисциплін необхідні діловій людині, щоб вміти приймати відповідні рішення з урахуванням психологічних ознак, які повідомляються партнером, вміло проводити діагностику та володіти невербальними засобами спілкування, а за потреби мати навички професійного залучення фахівця поліграфолога для проведення відповідного психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа.

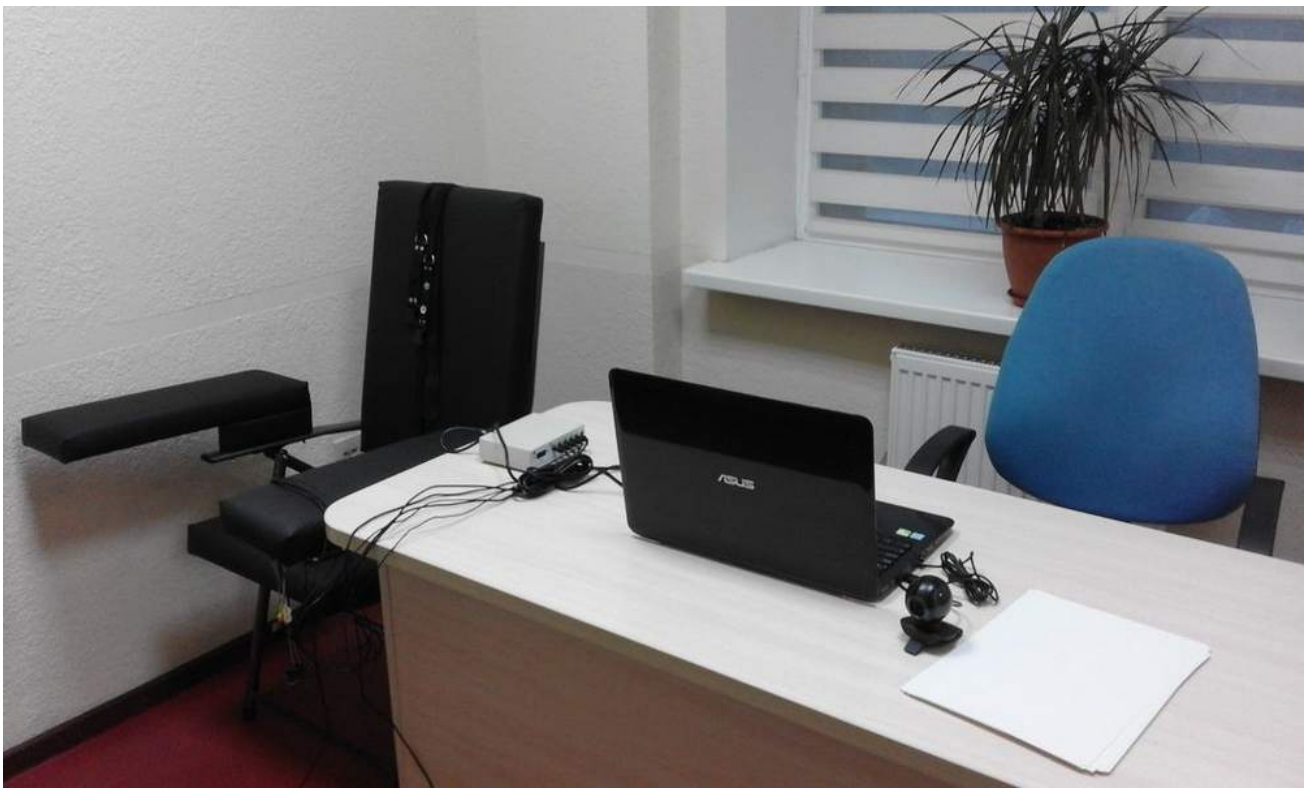

Навчання з кожної теми програми побудоване таким чином: кожна провідна ідея курсу повинна проходити послідовне засвоєння в різних режимах навчання, що змінюють один одного в послідовності, яка диктується специфікою теми. Зразкова схема проходження теми повинна виглядати таким чином:

1. Інформація, що передається викладачем у режимі діалогу (лекційний матеріал).

2. Інформація, що засвоюється в режимі діалогу (семінарське заняття).

3. Ідеї, що засвоюються в режимі дискусії (питання проблемного характеру, що не мають однозначного рішення в науці та практиці взагалі, або на даному етапі розвитку; рольові ігри, які мають проектувальний характер та допомагають аналізувати складні ситуації).

4. Вміння, що засвоюються в режимі тренінгових та практичних занять.

5. Самостійна робота студентів.

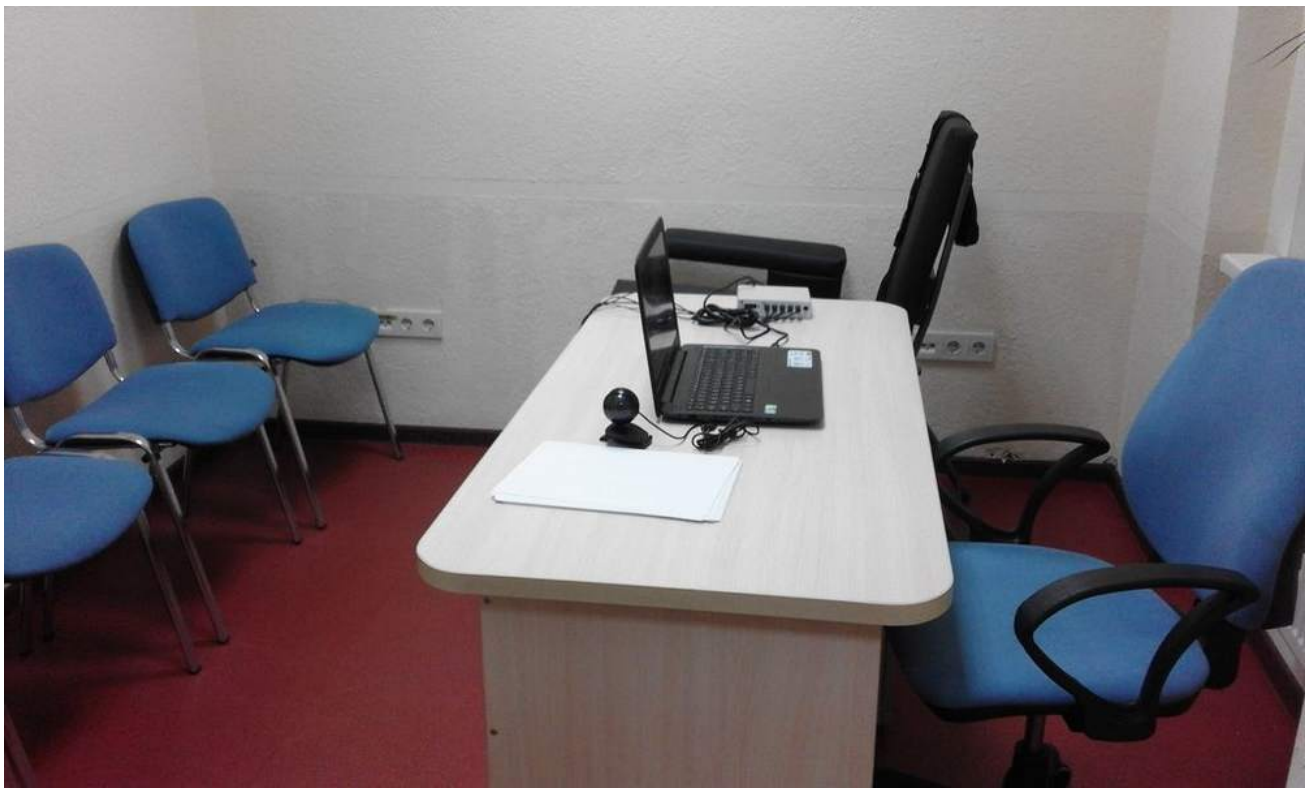

Але, навчальна програма не є достатньо продуктивною, якщо не буде передбачати годин для проведення практичних та індивідуальних занять. Так навчальні години необхідні для проведення елементів тренінгових вправ, рольових, ділових ігор, для засвоєння психологічної верифікації свідчень в юридичній діяльності. Мова йде не тільки про відпрацювання вміння користуватися готовими інструментальними технологіями (поліграфом), а й вироблення вміння самостійно створювати моделі ефективного спілкування задля встановлення істини.

В останнє десятиліття навчальні ігри стали однією з найбільш ефективних інновацій у сфері професійної підготовки. Безперечна перевага ігор в тому, що рішення отримані в ході гри відрізняються новизною, оригінальністю [Іванова Л.А. Технологія процесу професійної підготовки педагогів організаторів в гуманітарному інституті «Артек» // Практична психологія та соціальна робота. — К. - 2004. - №5. - с.17-26].

Ми переконані, що дисципліни з інструментально та не інструментальної детекції прихованої інформації обов'язково повинні включати практичні та індивідуальні заняття студентів.

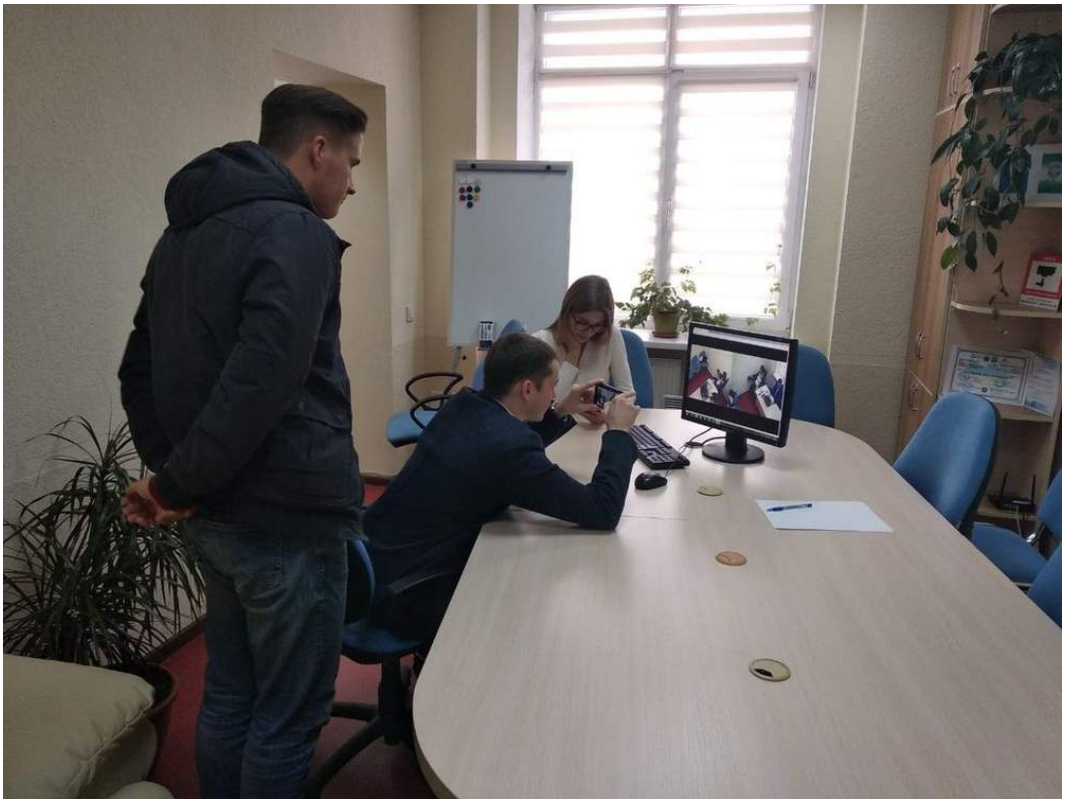

Організацію та викладання дисциплін здійснює - кандидат психологічних наук, доцент, член Міжнародного співтовариства поліграфологів, Координаційної ради ГО "Колегія поліграфологів України" **Назаров Олег Анатолійович** та керівник поліграфологіч-

ної служби ПАТ КБ «ПриватБанк», директор Комітету з освіти та представник в Україні Міжнародної асоціації професійних поліграфологів **Лисенко Андрій Борисович**.

Вибір українського вишу був не випадковий, оскільки Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету "Одеська юридична академія" здійснює освітню діяльність за найвищим IV рівнем акредитації за фахом «правознавство» та продовжує славні традиції Одеської правової школи, історія якої сягає своїм корінням в 1847 рік, в час існування юридичного факультету Рішельєвського ліцею - першого вищого навчального закладу Одеси.

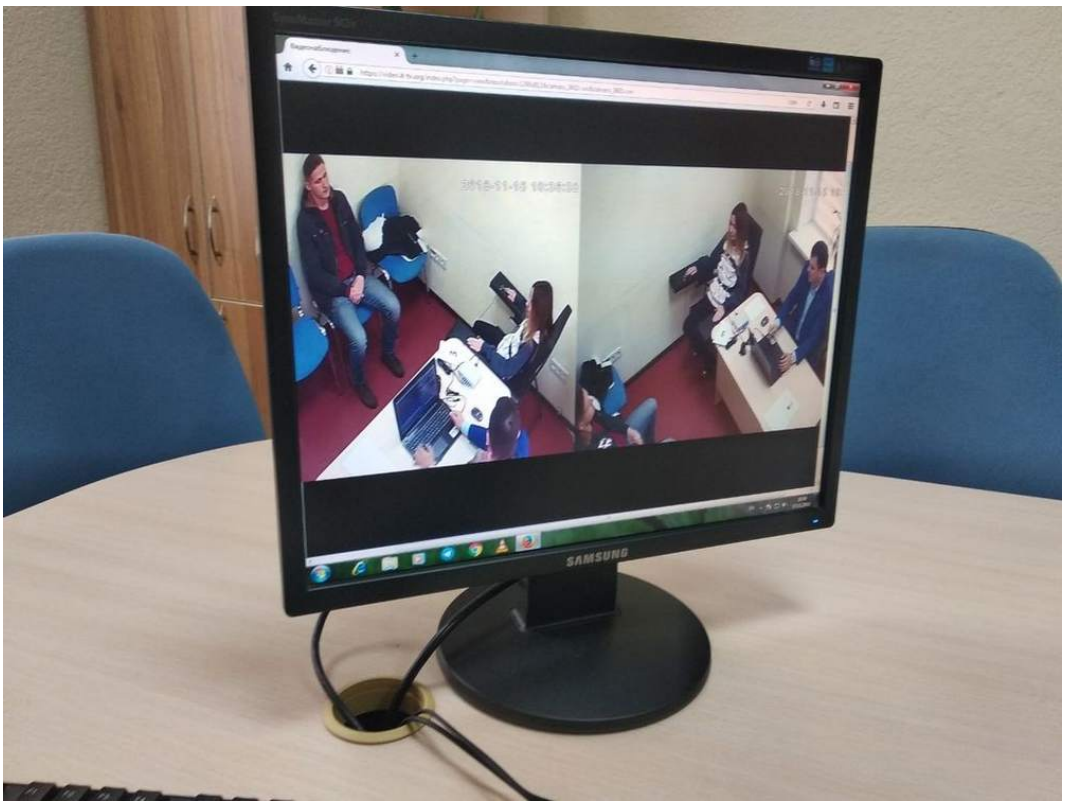

Запрошуємо до співпраці всіх хто бажає ділитись власним досвідом психологічної верифікації свідчень (показів) в юридичній діяльності та знанням сучасних методів оцінки достовірності повідомляємої інформації.

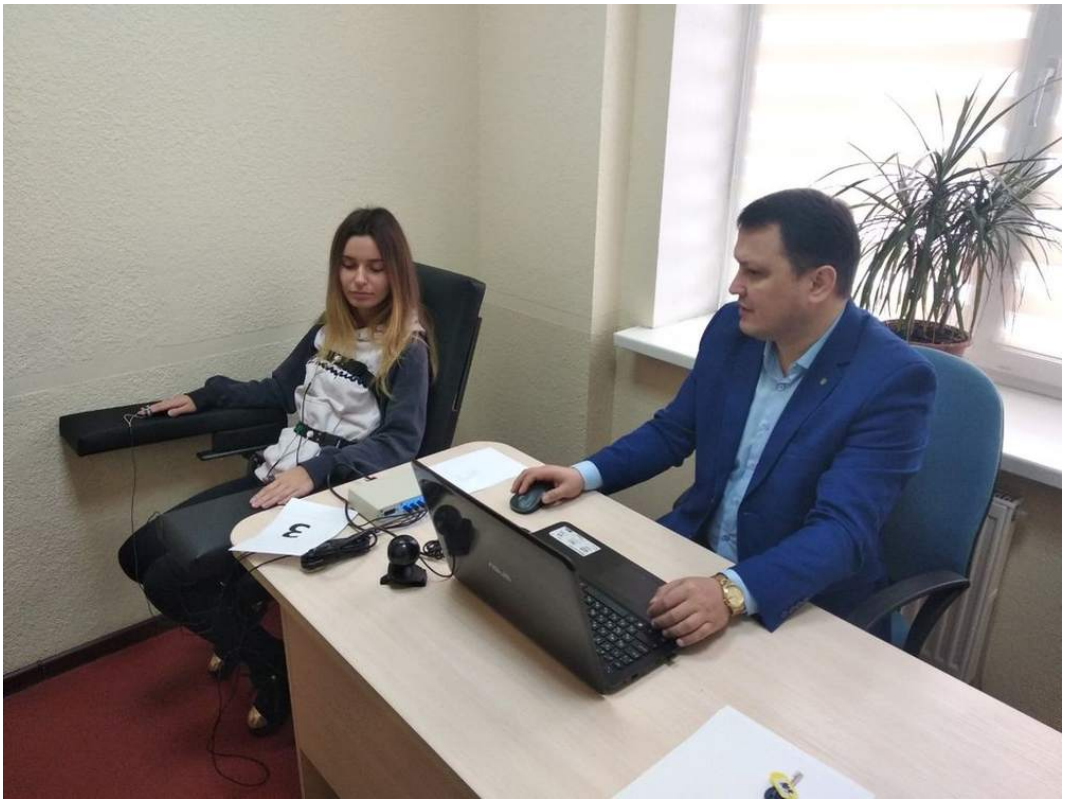

Фрагменти щоденного навчального процесу, який проводиться на базі створеного комплексу проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа (навчального кабінету та учбової аудиторії з'єднаної з кабінетом відеозв'язком).

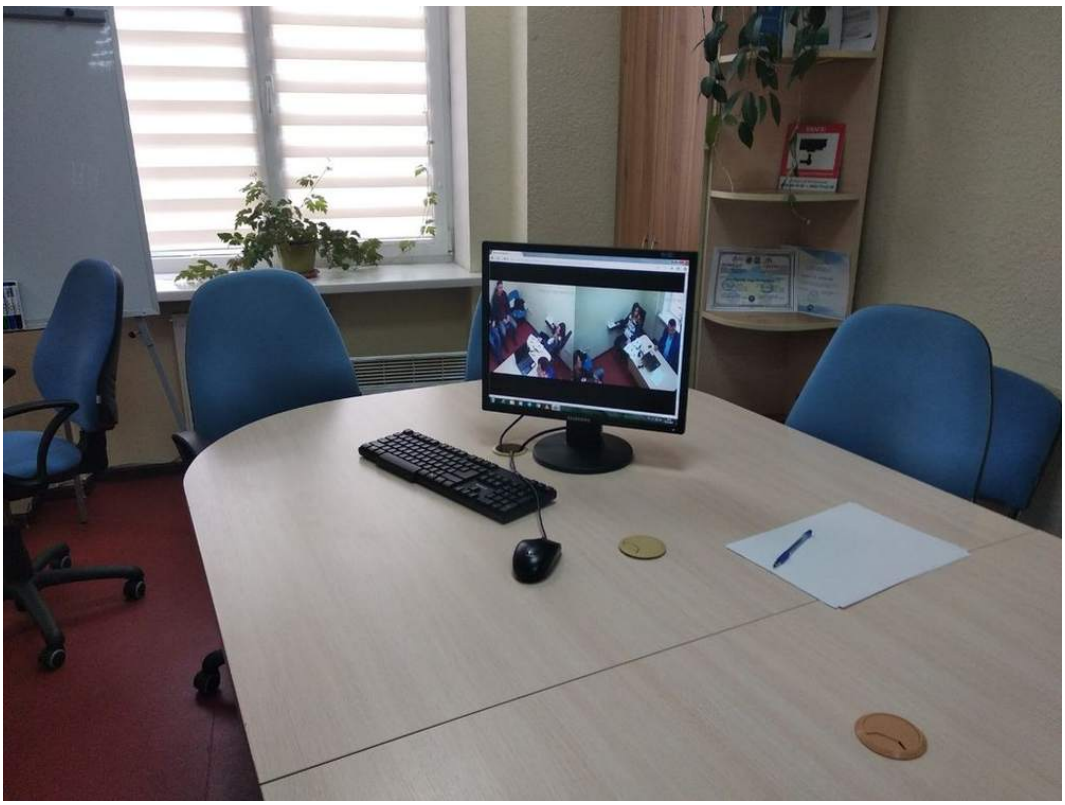

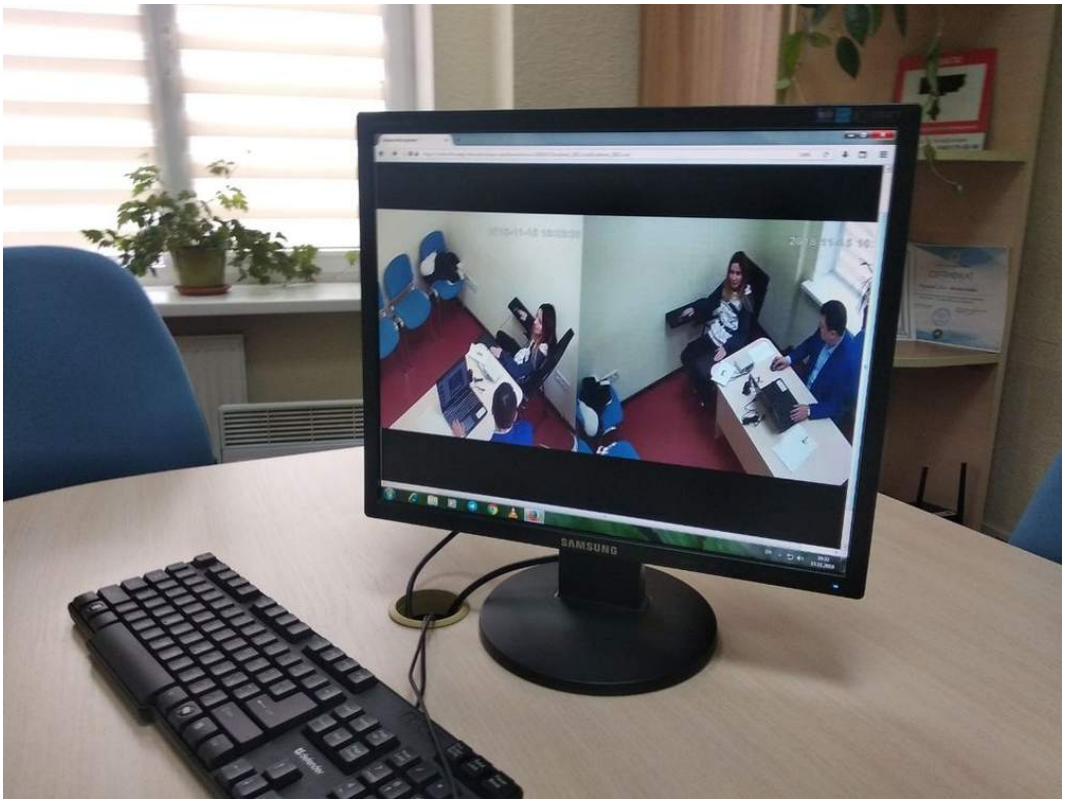
SAMSUNG

3
1
4
5
9

9

acer

5
8
6
4
3
1

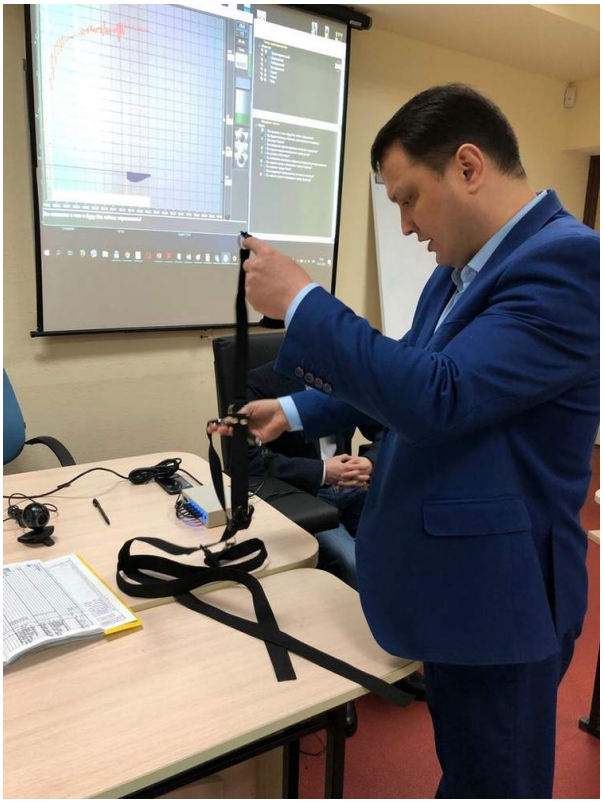

РОЗДІЛ 1. БРЕХНЯ. ВИТІК ІНФОРМАЦІЇ І
ОЗНАКИ БРЕХНІ

ПСИХОЛОГИЯ
ЛЖИ

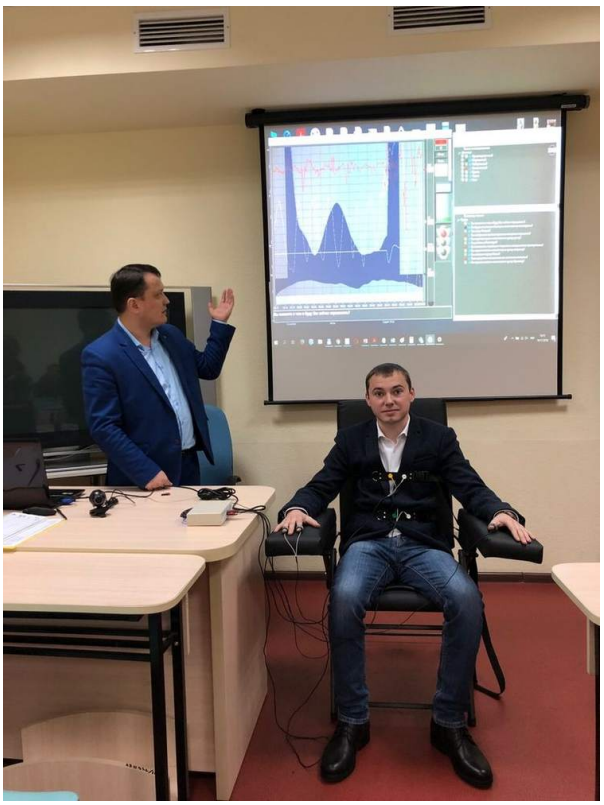

ГЛАВА 5. БЛАГОРАСПОЛОЖЕНИЕ.
ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ОБРАБОТКА С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ УСЛОВНЫХ
РЕФЛЕКСОВ И АССОЦИАЦИЙ

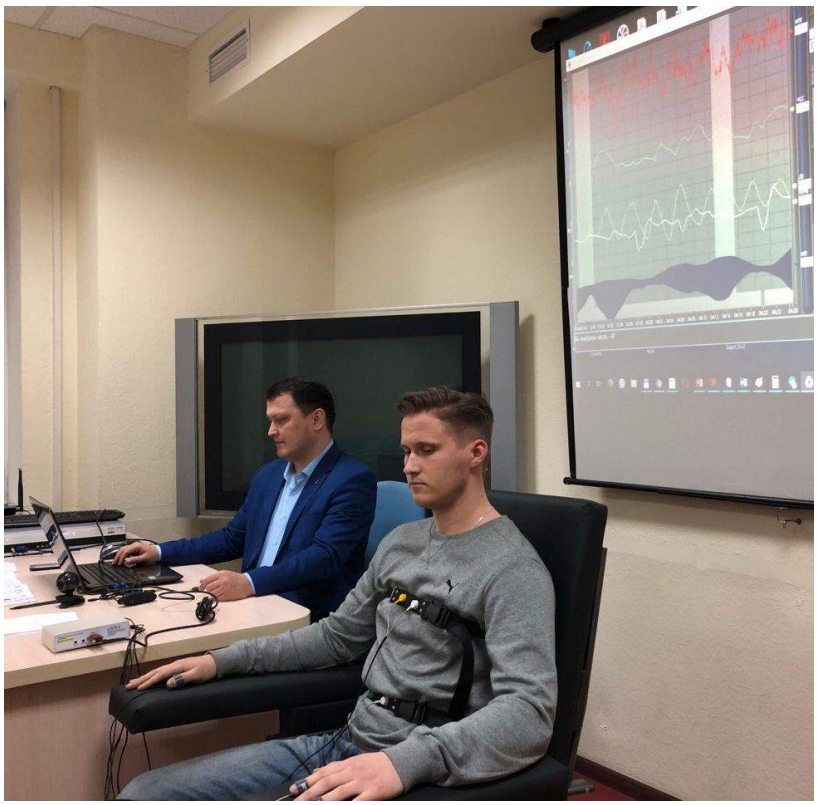

Преимущество такого стереотипного реагирования заключается в
его эффективности и «экономичности», автоматически реагируя на
несущую основную информацию через «ситуационный крючок», человек
сохраняет свое время, энергию и умственный потенциал. Недостаток
такого реагирования является возможность совершения грубых
ошибок, которые могут дорого обойтись. Реагируя только на
отдельный элемент доступной информации (знак если тот имеет
имеет ключевое значение), индивид с большой вероятностью совершит
ошибку, особенно если он реагирует автоматически, без размышлений.
Вероятность совершения ошибки возрастает еще больше, когда другие
индивиды стремятся извлечь для себя выгоду, организуя для него
обрыв (посредством манипулирования чертой, служащим для него
пусковым механизмом), чтобы можно было выгодно скорректировать
совершить желательные для них поступки в ближайшее для него
поступков время.

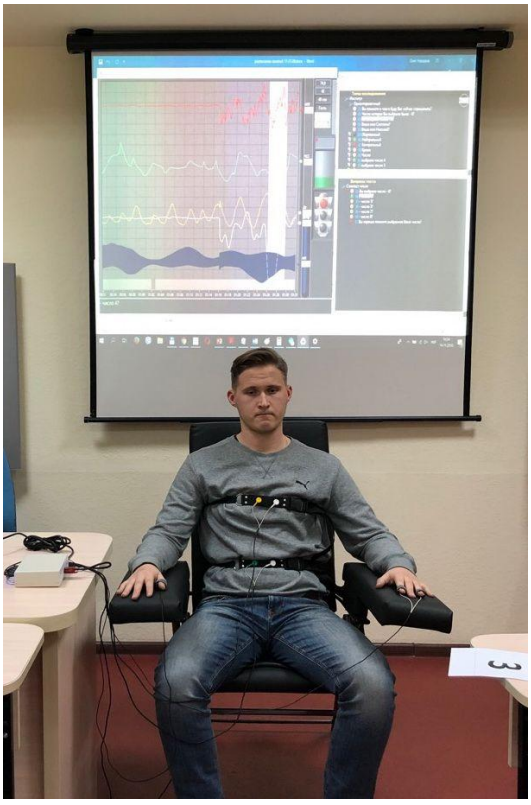

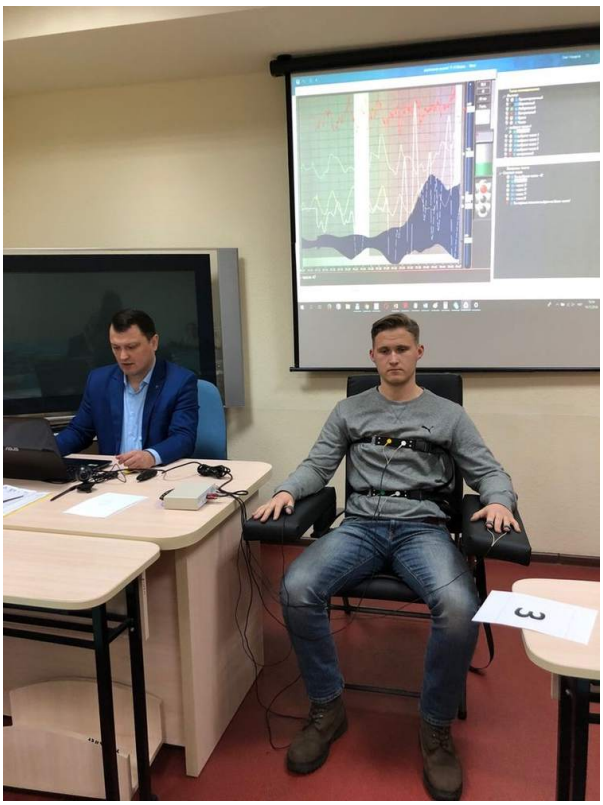

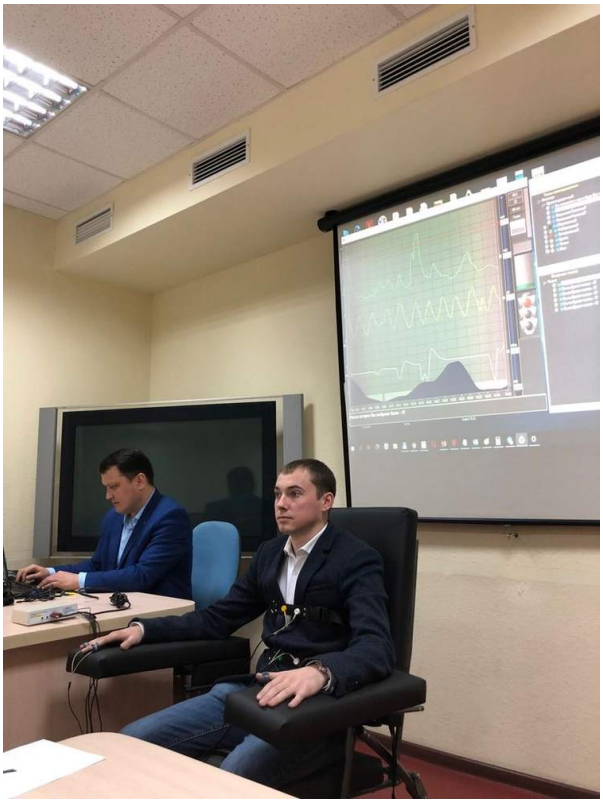

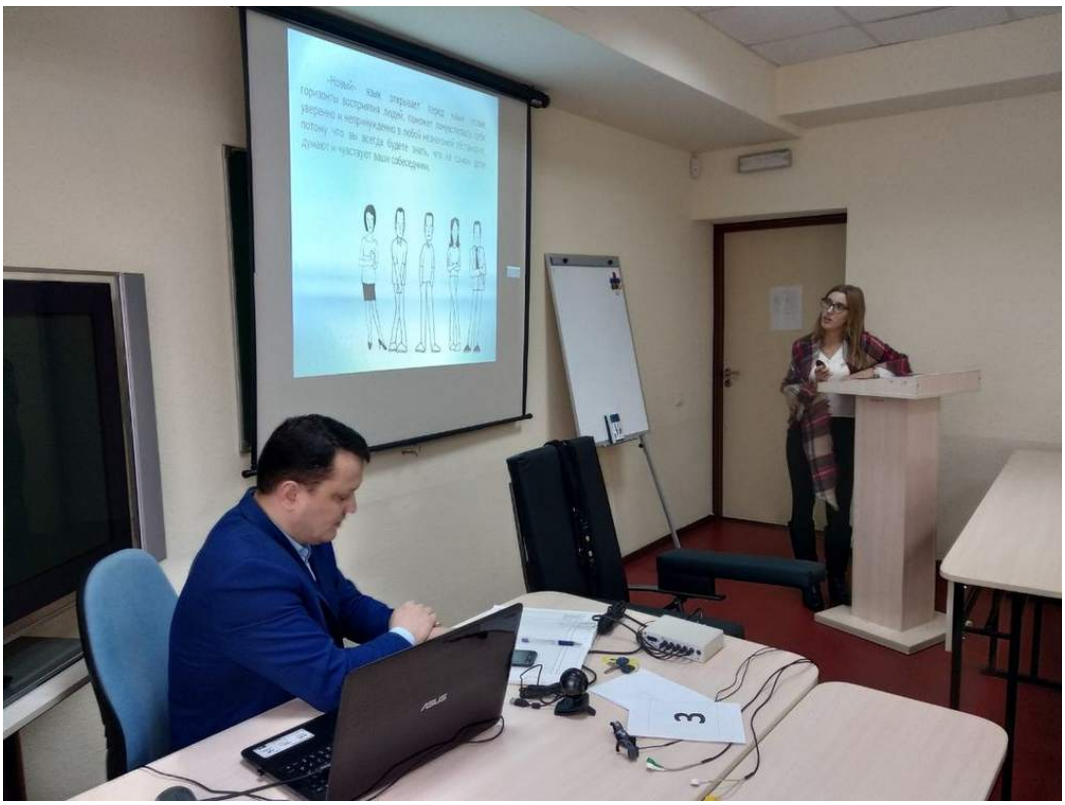

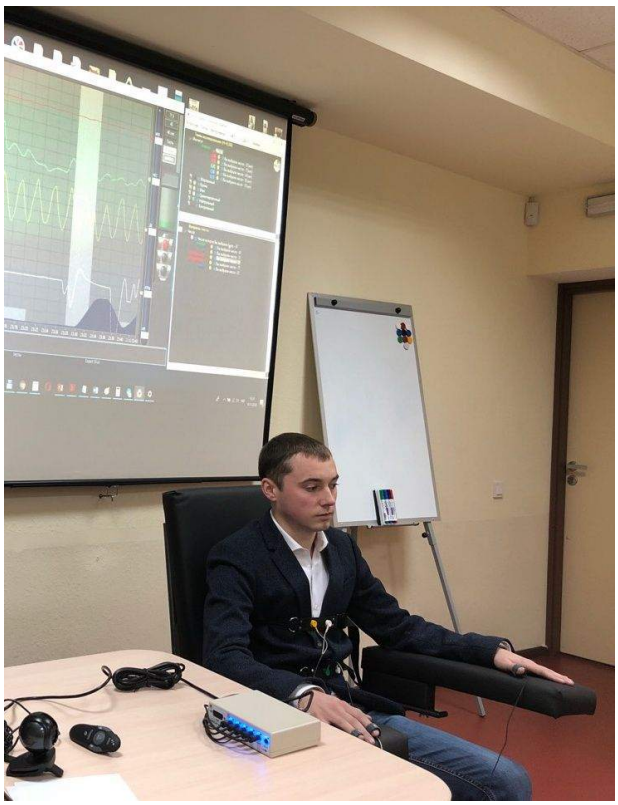

ЯЗЫК
ASUS
3

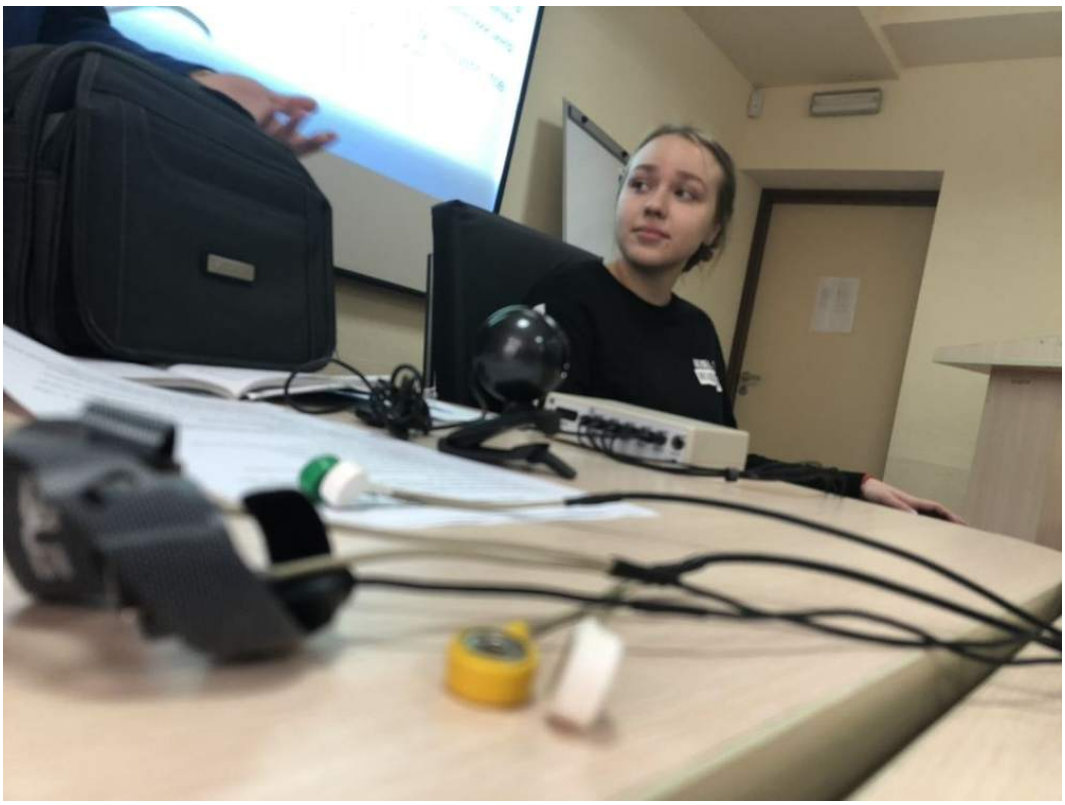

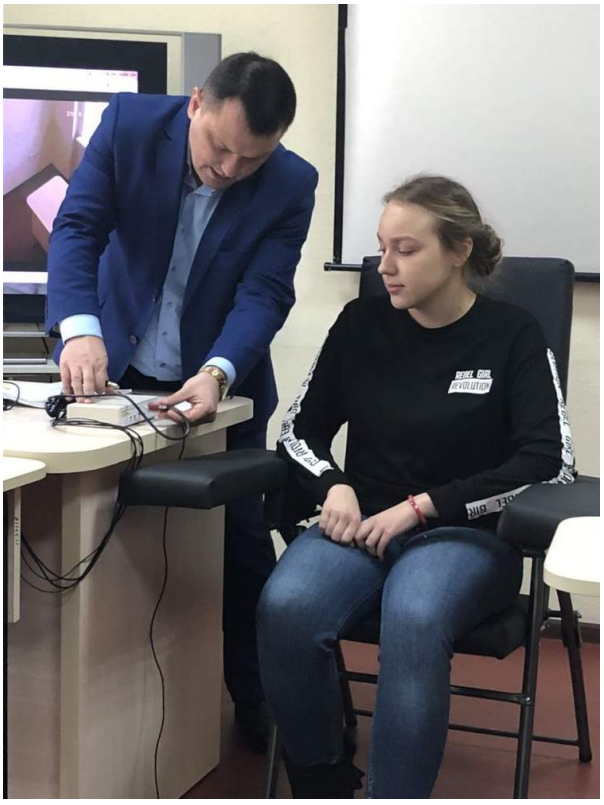

GIRL REVOLUTION

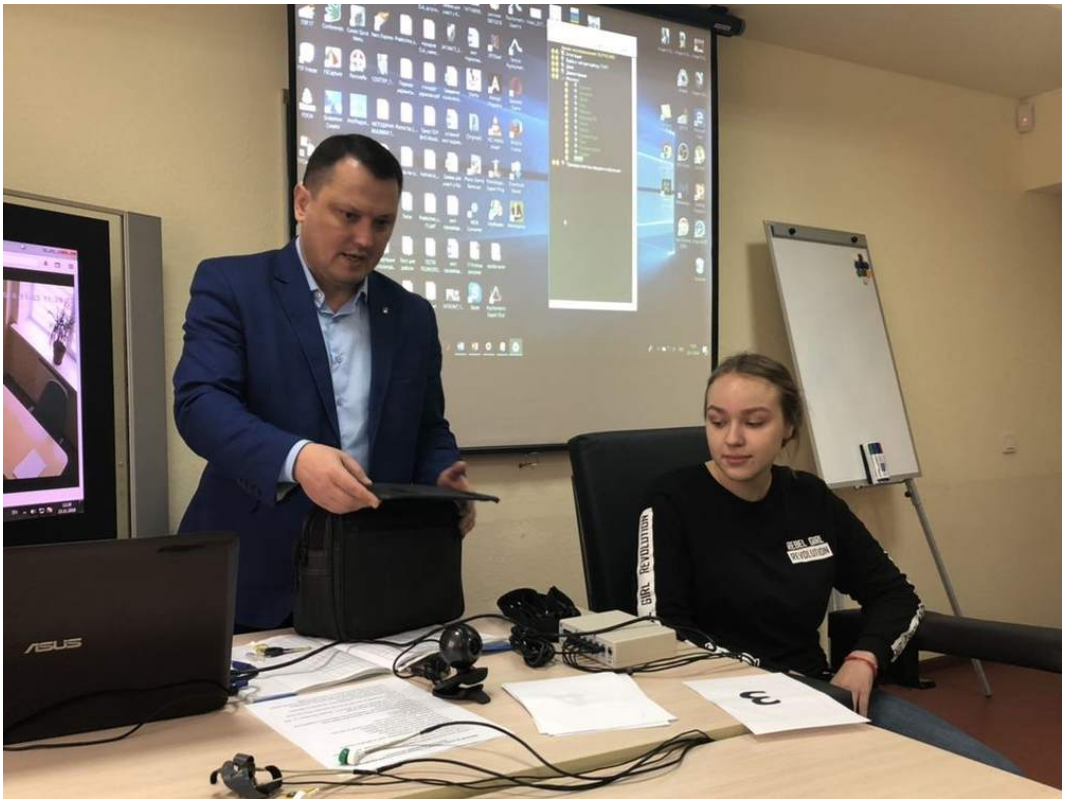
GIRL REVOLUTION
ASUS

GIRL REVOLUTION
REBEL OF REVOLUTION

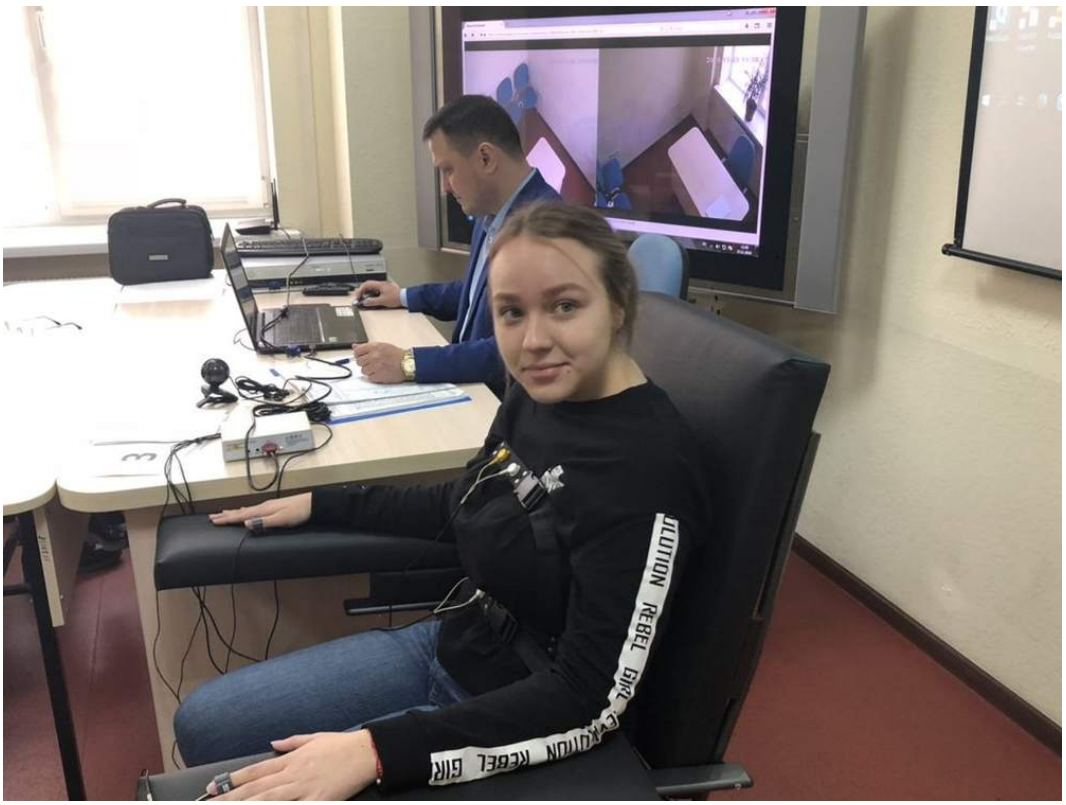
REBEL GIRL

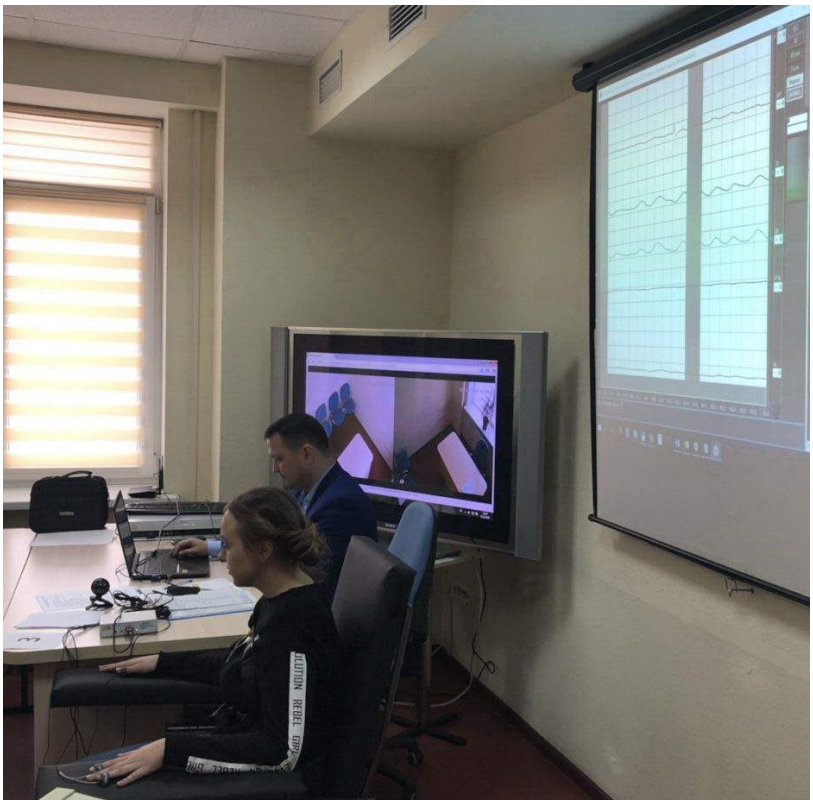

Сприяння проведенню на базі Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету "Одеська юридична академія" 10 листопада 2018 року Всеукраїнського науково-методичного семінару "Актуальні питання провадження поліграфа в України: теорія та практика"

КОЛЕГІЯ
Поліграфологів України
СЕМІНАР
ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ
ПОЛІГРАФОЛОГІВ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА
Голова професійної громадської організації
«Колегія поліграфологів України»
Шаповалов Віталій
Олександрович

ДОВІДНИК
ПОЛІГРАФОЛОГА

ВИКОРИСТАННЯ ТЕОР

Пропонуємо спільно розвивати професію поліграфолога в Україні за міжнародними стандартами з поважанням прав авторів (розробників, винахідників) на їх інтелектуальну власність - приєднуйтеся!

Контактна інформація: nazarovua@ukr.net, +38(093) 476-72-60.

References

1. Nazarov O. A. Navchalni dystsypliny z psykholohichnoi veryfikatsii svidchen v yurydychnii diialnosti - vazhlyvi napriamy pidhotovky ta formuvannia osobystosti yurysta v Ukraini [Academic Courses on Psychological Verification of Testimony in Legal Practice as Key Areas of Training and Personal Development of Lawyers in Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. Vol. 3, No. 6 (18). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.3.2018.04. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/938-navchalni-distsiplini-z-psikhologichnoji-verifikatsiji-svidchen-v-yuridichnij-diyalnosti-vazhlivi-napryami-pidgotovki-ta-formuvannya-osobistosti-yurista-v-ukrajini (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].